

A KRE BTK Pszichológiai Intézet kutatásetikai szabályzata

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karának Pszichológiai Intézetében (továbbiakban: Intézet) kutatómunka során adatgyűjtés, adatelemzés kizárólag kutatásetikai engedély birtokában végezhető. Az intézeti kutatások és publikálásuk szabályai az Intézet minden munkatársára és hallgatójára vonatkoznak.

Külső munkatársakra, az Intézet által meghirdetett kurzusok (pl. műhelymunkák) megbízott oktatóira is alkalmazni kell a szabályokat. A tájékoztatásuk és munkájuk felügyelete az őket felkérő tanszék vezetőjének feladata.

Kutatást csak tudományos fokozattal rendelkező személy vezethet. Amennyiben a témavezető nem minősített oktató, akkor az etikai kérelmet a tanszékvezető írja alá, aki a tanszékén foglalkoztatottak munkáját felügyeli, koordinálja.

Alapvetően kétféle kutatási tevékenység folytatható az Intézetben: 1. pszichológiai vagy más területen végzett a kutatások („nem eü. kutatások”) 2. orvostudományi-egészségügyi kutatások („eü. kutatások”):

1. A nem eü. kutatáshoz a kutatásvezető (témavezető) az Intézeti Kutatásetikai Bizottsághoz (IKEB) ad be kutatásetikai kérelmet. A kitöltendő adatlapot az IKEB fogadja el és teszi közzé. Az Intézeti kutatásetikai engedély a teljes kutatásra kiterjed, ezáltal több szakdolgozó, műhelymunkázó dolgozatának engedélyét foglalhatja magába.
2. Eü. kutatások „esetében a kutatási engedélyt az Egészségügyi Tudományos Tanács Tudományos és Kutatásetikai Bizottságától ("ETT TUKEB") kell kérelmezni. A kérelmet a "megbízó" (klinikai szakpszichológus, alkalmazott egészségpszichológus vagy neuropszichológus szaktanár) nyújtja be az ETT TUKEB részére. A műhelymunka alapját jelentő, a témavezető által vezetett eü. kutatások esetén az 2. sz. mellékletben szereplő jogszabályi feltételek és iránymutatások irányadóak.

A klinikai szakvizsgálathoz kötött tesztekkel, azaz az OEP által „egészségügyi tevékenységek” körébe sorolt tesztekkel végzett kutatásoknál (ha a témavezetőnek nincsen klinikai szakpszichológus vagy alkalmazott egészségpszichológus, neuropszichológus szakvizsgálója) be kell vonni az Intézetből egy klinikus munkavállaló oktatót, mint a kutatás klinikai szupervizorát, aki a tesztek használatának esetlegesen felmerülő személyes következményeit (pl. a v.sz. aktuálisan megfogalmazódó problémái miatt segítséget kér) kezelni tudja és jogosult.

A vizsgálat lefolytatásának minden tekintetben meg kell felelnie a Magyar Pszichológiai Társaság és a Magyar Pszichológusok Érdekvédelmi Egyesülete közös Etikai Kódexében (SZEK) foglaltaknak.

A műhelymunkák és szakdolgozatok etikai megfeleléséért kutatásvezetőként a témavezető felel. A kutatáshoz etikai engedélyt ő kér az IKEB által közzétett űrlapon, közreműködő kutatóként feltüntetve a kutatásban érintett hallgatókat is.

A kutatásból elkészült szakdolgozatról / műhelymunkáról a témavezető nyilatkozik hogy annak során a hallgató az etikai szabályoknak megfelelően végezte a munkáját. A hallgató a témavezető nyilatkozatát csatolja a dolgozatához.

Az Intézet alkalmazottai, hallgatói valamennyi tudományos közleményükben (pl. szóbeli előadásuk, folyóiratban megjelenő tanulmányuk) az Intézetet jelölik meg affiliációjukként.

Ha a nappali, levelezős vagy szakirányú képzés hallgatója műhelymunkát, szakdolgozatot, OTDK-dolgozatot vagy más olyan kutatást szeretne publikálni, amelyben a Károli Gáspár Református Egyetem Pszichológiai Intézetének oktatója volt a témavezetője, akkor köteles a publikálás előtt a témavezetővel egyeztetni és a témavezetőt is feltüntetni társszerzőként, valamint minden más oktatót, aki segítette a hallgató szóban forgó kutatását konzultációkkal vagy más módon.

Az IKEB vagy az ETT TUKEB döntését és állásfoglalását is csatolni kell a dolgozathoz.

A kutatás során a személyes adatokkal kapcsolatos jogszabályi rendelkezéseket, továbbá a szakmai etikai szabályokat be kell tartani. A személyes adatok kezelésével kapcsolatban az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (továbbiakban "Adatvédelmi törvény") rendelkezéseit kell figyelembe venni. Ezek lényege, hogy az adatok gyűjtésére csak az érintett előzetes írásbeli hozzájárulása alapján van lehetőség.

- Minden esetben hozzájárulást kell kérni a vizsgálati személytől, nem lehet attól eltekinteni akkor sem, hogy a kutatási tevékenységnek nincs kockázata.
- Az adatvédelmi törvény rendelkezései szerint, a tudományos kutatás céljára felvett személyes adat csak tudományos kutatás céljára használható fel.
- A személyes adat érintettel való kapcsolatának megállapítását – mihelyt a kutatási cél megengedi – véglegesen lehetetlenné kell tenni. Ennek megtörténteig is külön kell tárolni azokat az adatokat, amelyek természetes személy azonosítására alkalmasak. Ezek az adatok egyéb adatokkal csak akkor kapcsolhatók össze, ha az a kutatás céljára szükséges.
- A kutatási eredmények más kutatóknak való átadásakor, azok oktatásban való felhasználása során is be kell tartani az adatkezelési szabályokat; a személyhez kötődő adatok (pl. videofelvétel) esetleges továbbadásáról előzetesen tájékoztatni kell az érintettet és ahhoz a v.sz-nek előzetesen hozzá kell járulnia.
- A tudományos kutatást végző szerv vagy személy személyes adatot csak akkor hozhat nyilvánosságra, ha az érintett ahhoz hozzájárult.
- Ha a kutatási tevékenység kliensi kapcsolattá változik, azt csak akkor lehet folytatni, ha annak egyébként megvannak a jogosultsági feltételei (működési engedély, stb.).

A felhasznált skálákat, eljárásokat a szerzői jog alapján engedélyeztetni kell a kutatáshoz, ha szabad felhasználásúak, forrásukat akkor is jelölni kell. Bármely, nem kereskedelmi forgalomban lévő tesztet vagy módszert kizárólag a szerző (vagy a jogtulajdonos) dokumentált engedélyével lehet magyarra fordítani, majd ismételt engedélyével az adott kutatás céljára felhasználni.

A kutatás során gyűjtött minden nyersadat (írás, rajz, kép vagy hang), továbbá ezek feldolgozott és elemzett változatai a KRE BTK Pszichológiai Intézet tulajdonát képezik, ezért azokat elektronikusan és papírformában is köteles a hallgató leadni a szorgalmi időszak utolsó tanítási napján. Ennek hiányában a szakdolgozata, műhelymunkája nem teljesítettnek minősül, és vele szemben etikai eljárás indítható.

A kutatás során gyűjtött adatok tárolásáért a kutatásvezető felel.

Ha az Intézet oktatói, hallgatói (pl. műhelymunkát, szakdolgozatot készítve) eü. engedéllyel végzett kutatást indítanak vagy abba kapcsolódnak be, arról az IKEB-et tájékoztatni kell.

Az Intézeti Etikai Bizottsághoz kérelem benyújtásának menete:

- A kutatás célját, tervezett menetét tartalmazó kérvényt be kell nyújtani az Intézeti Etikai Bizottsághoz, a szükséges mellékletekkel ellátva. A kérelmet a kutatás megkezdése előtt legkésőbb 15 nappal korábban kell benyújtani.
- Az IKEB a kérvényeket folyamatosan, a beérkezés sorrendjében bírálja, ha szükséges kiegészítéseket változtatásokat kér a kutatásvezetőtől.
- A kérelem elfogadásáról az IKEB értesíti a kutatásvezetőt.
- A kérelem elbírálási ideje (amelybe a hiánypótlásra nyitva álló idő nem számít bele): 15 nap
- A kutatás során adatgyűjtés csak elfogadott kérelem esetén indítható.
- Elutasítás esetén a Pszichológiai Intézet vezetőjéhez lehet jogorvoslati kérelemmel fordulni.
- A kutatás végeztével a kutatásvezető rövid beszámolóban küldi el a kutatás megvalósításának, eredményeinek összefoglalását az IKEB számára.

Az IKEB valamennyi beadott kérelemről nyilvántartást vezet, a kérelmeket archiválja.

Mellékletek:

1. sz. melléklet: A SZEK vonatkozó alapelvei

2. sz. melléklet: Összefoglaló az orvostudományi kutatások, ezen belül a klinikai szakpszichológiai témájú kutatások jogszabályi feltételeiről

3. sz. melléklet: Az Adatvédelmi törvény lényeges rendelkezései

4. sz. melléklet: Összefoglaló a felmerült szerzői jogi kérdésekről a TVSZ-ben meghatározott "plágium" fogalommal összefüggésben

1. sz. melléklet:

A SZEK vonatkozó alapelvei

KUTATÁSETIKAI ALAPELVEK

1. A pszichológus az alap- és alkalmazott kutatások során mind a vizsgálatok tervezésekor, mind azok végrehajtásakor egyaránt ügyel arra, hogy az elvárható szakszerűség követelményei szerint járon el. (Lásd SzEK 3. fejezet.)

2. Amennyiben a kutatáshoz intézményi jóváhagyásra van szükség, megadja a kutatásról a szükséges információkat, és előzetesen engedélyt szerez a kutatáshoz. A kutatást az engedélynek megfelelően végzi el.

3. A kutatásban vizsgálati személyként (továbbiakban v. sz.) való részvételről maga a v. sz. dönt. Az írásbeli „informált beleegyezés” megszerzéséhez, a résztvevők számára érthető módon, az alábbiakról ad tájékoztatást:

(a) a kutatás célja, előre látható tartama, az alkalmazott eljárások, módszerek; (b) a részvétel megtagadás és a kutatásból való kilépés joga; (c) a megtagadás vagy kilépés előre látható következményei;

(d) a kutatás minden olyan tényezője, amely befolyásolhatja a részvételi szándékot (pl. potenciális veszélyek, hátrányok);

(e) a kutatás várható pozitív eredményei;

(f) a titoktartás határai;

(g) a részvételért járó juttatások;

(h) kihez lehet fordulni a kutatásban résztvevők jogaira vonatkozó kérdésekben.

4. Amennyiben a v. sz. e kérdésben nem képes felelősséggel dönteni (pl. elmebeteg, fogyatékos vagy kiskorú), akkor a döntés joga az érte felelős személyt, illetőleg a törvényes képviselőt illeti.

6. Kutatásai során kizár minden olyan feltételt, körülményt, amely a v. sz.-re káros hatással vagy következménnyel járható.

7. Ha a kutatásoknál magnetofon, rejtett mikrofon, videomagnó vagy detektívtükör alkalmazása válik szükségessé, ehhez előzetesen a kliens (vagy az érte törvényesen felelős személy) írásos beleegyezését kéri, és gondoskodik arról, hogy a vizsgálati személy viselkedését illetéktelenek ne figyelhessék meg. Ha e gyakorlattól szakmai megfontolásból el kell térni, akkor a v. sz.-t utólag világosítja fel arról, hogy viselkedése milyen módon került megfigyelésre, illetve regisztrálásra. A rögzített anyag további felhasználására csak a kliens írásbeli beleegyezésével kerülhet sor.

8. Fokozottan megterhelő hatások vagy utóhatások kockázatával járó, vagy megtévesztéses helyzetek csak akkor iktathatók be a kutatásba, ha olyan problémáról van szó, amelyet más módon nem lehet szakszerűen megvizsgálni. Ezek a terhelések azonban a személy méltóságát nem sérthetik; felelősséggel vállalható keretek (mértékek) között kell, hogy maradjanak, és csupán az összes szükséges elővigyázatossági rendszabály megtartásával alkalmazhatók, illetve a megtévesztéses kutatások befejezése után résztvevőket tájékoztatja. Alkalmat teremt a résztvevők számára arra, hogy megterhelő élményeiket feldolgozhassák.

9. Amennyiben kliensekkel, egyetemi hallgatókkal vagy beosztottakkal folytat kutatást, megfelelő garanciákat vállal annak megakadályozására, nehogy a résztvevő jelölteket hátrányos következmények ériék a részvétel megtagadása vagy a kísérletből való menet közbeni kilépés miatt.

10. Az alap- és alkalmazott pszichológiai kutatások tervezésekor, azok folyamatában és az eredmények közzétételénél egyaránt ügyel arra, hogy minimális legyen a vizsgálat félreértelmezhetősége. A vizsgálati adatok elemzésénél az összes releváns adatot figyelembe veszi. Semmit nem hagy ki vagy nem titkol el, ami a vizsgálati eredményeket, vagy azok értelmezését megváltoztathatja. (Az eredménytelenségről is beszámol.)

11. A kutatások nyers és közbülső adatainak megőrzéséről - annak érdekében, hogy adatainak hitelességét bármikor igazolhassa – legalább öt évig gondoskodik.

12. A kutatási eredmények közzététele után nem tagadja meg az adatok átadását azoktól a kompetens szakemberektől, akiknek célja az adatok újraelemzése. Nem adható ki az az adat, amely a vizsgálati személy titoktartásra való jogát sérti, illetve ha kiadását törvényes előírások tiltják.

13. Betartja az eredmények publikálásának általános etikai szabályait, beleértve a formai követelményeket is (hivatkozás módja, társszerzőség, a kliensek vagy azok képviselőinek beleegyezése, köszönetnyilvánítás stb. (Lásd a SzEK 7. fejezete).

14. A kutató pszichológus számol azzal, hogy a v. sz.-szel való kapcsolata bizonyos körülmények között kliensi viszonyt foghat fel, illetve szándékától függetlenül ilyenné fejlődhet. Ebben az esetben a helyzet megoldására törekszik. Ha az új szerepet (pl. terapeuta, szaktanácsadó stb.) felvállalhatja (rendelkezik a megfelelő szakmai kompetenciával, és új szerepe a kutatással összeegyeztethető), akkor a továbbiakban a speciális (pl. klinikai) szakmai etikai szabályok is kötelezik. Ha az új szerepet nem vállalhatja fel, akkor azt a v. sz.-szel tisztázza, és adott esetben külső segítségről gondoskodik.

15. Állatokkal folytatott pszichológiai kutatótevékenység szabályai:

(a) Az állatokkal való kísérletezés során betartja az állatvédelmi törvényt, és eleget tesz az egyéb vonatkozó szabályozásoknak is.

(b) Olyan kísérleteknél, amelyeknél az állat testi épségébe való beavatkozás történik, állatorvos közreműködése szükséges.

(c) A kísérleti állatok elhelyezését, gondozását, etetését állatorvos vagy más, ebben kompetens szakember ellenőrzi.

(d) Az állatkísérleteket úgy tervezi meg, illetve hajtja végre, hogy az állatok ne legyenek kitéve indokolatlan veszélynek vagy fájdalomnak, kivéve, ha alternatív eljárás nem létezik és a beavatkozást a kutatás vagy kísérlet tudományos, oktatási vagy gyakorlati értéke igazolja.

(e) Amennyiben a kísérlet során bizonyos beavatkozások elkerülhetetlenül fájdalmat okoznak az állatnak (pl. elektróda beépítése), de maga a fájdalom irreleváns a kísérlet célját tekintve, az állatot a kutató érzésteleníti.

(f) A kísérlet befejezése után a kutató gondoskodik az állat normális közérzetének helyreállításáról (pl. gyógyszeres utókezeléssel).

(g) Amennyiben a kísérlet befejeztével az állat nem tartható életben, úgy a kutató gondoskodik arról, hogy az állat kimúlása szenvedésmentes legyen.

KÖZLÉS, PUBLIKÁLÁS

1. A pszichológus mindenfajta - akár tudományos, akár ismeretterjesztő jellegű - közlésnél követi és betartja a publikálás nemzetközileg elfogadott szabályait, továbbá tekintetbe veszi a célzott közönség (olvasó, hallgató) feltételezhető képzettségét és a tárgyban való tájékozottságának mértékét. Mindenkor közérthetően, világosan fogalmaz, a félreértés, félremagyarázás lehetőségét igyekszik kizárni. Erre figyelmet fordít a nem pszichológus (pl. orvos, mérnök, pedagógus, közgazdász) képzettségű kollégáknak vagy a megbízóinak adott jelentéseiben, ill. szóbeli közléseiben is.

2. Tudományos, szakmai köröknek szánt publikációiban olyan tájékoztatást ad, amely az olvasók számára állításainak hitelességét és helyességét kontrollálhatóvá teszi.

3. Csak olyan közleményekhez adja a nevét, amely a saját teljesítménye, vagy jelentős a kutatáshoz való hozzájárulása. Gondosan ügyel arra, hogy az olvasó világosan informálva legyen arról, hogy a kérdés fölvetésében, az alkalmazott módszerben, az eredmények elemzésében és értékelésében mi és mennyi a szerző saját szellemi terméke, és mi az, amit másoktól vett át. Nem közli mások munkáinak részleteit vagy adatait a sajátjaként, még akkor sem, ha az eredeti szerző művét vagy adatforrását esetenként idézi is. Amennyiben a szerző mások munkáit használja fel, a szövegben és a bibliográfiában pontosan hivatkozik a forrásra, amennyiben szó szerinti közlésre kerül sor, idézőjelet alkalmaz.

4. A kutatási eredményekről történő beszámolóskor nem közöl eredetként olyan szövegeket, adatokat, amelyeket már előzetesen máshol is publikált. Ilyen szövegek, adatok közlésére csak az eredeti publikációra való megfelelő hivatkozás mellett kerülhet sor.

5. A közleményekben a szerzők felsorolása lehetőleg pontosan tükrözze hozzájárulásuk mértékét. Pusztán a beosztás vagy a cím nem jogosít fel senkit arra, hogy a hozzájárulásánál nagyobb publikációs érdeme legyen. A kutatáshoz vagy a közleményhez való kisebb hozzájárulásokat lábjegyzetben vagy a bevezetőben ismerik el.

6. A nem pszichológus szakembereknek szóló publikációkban (ismeretterjesztő cikkek, előadások) pszichológiai vizsgálóeljárásokat (tesztek stb.) úgy ismertet, hogy azok felhasználhatósága ne csökkenjen, és ne tegye lehetővé az illetéktelen alkalmazást.

7. Aki konferencia előadásra, publikálásra, ösztöndíjra, kutatási támogatásra szánt anyagokat lektorál, tiszteletben tartja a titoktartási kötelezettséget és a szerzői jogokat.

Forrás: PSZICHOLÓGUSOK SZAKMAI ETIKAI KÓDEXE; Magyar Pszichológiai Társaság – Magyar Pszichológusok Érdekvédelmi Egyesülete, Budapest, 2004.

2. sz. melléklet

Összefoglaló

az orvostudományi kutatások, ezen belül a klinikai szakpszichológiai témájú kutatások jogszabályi feltételeiről

Az összefoglaló az alábbi jogszabályoknak az alulírott napon hatályos rendelkezéseinek a figyelembevételével jött létre:

- 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről ("Eütv.");
- 235/2009 kormányrendelet az emberen végzett orvostudományi kutatások, az emberi felhasználásra kerülő vizsgálati készítmények klinikai vizsgálata, valamint az emberen történő alkalmazásra szolgáló, klinikai vizsgálatra szánt orvostechnikai eszközök klinikai vizsgálata engedélyezési eljárásának szabályairól ("Kormányrendelet");
- 23/2002 EüM rendelet az emberen végzett orvostudományi kutatásokról ("EüM rendelet");

A fogalmak

Az Eütv. 3. § rögzíti az egészségügyi szolgáltatás fogalmát. Eszerint az egészségügyi szolgáltatás körébe tartozik az "emberen végzett orvostudományi kutatások" folytatása. A fogalom meghatározás szerint egészségügyi szolgáltatást csak megfelelő egészségügyi engedély birtokában lehet végezni. Következésképpen, orvostudományi kutatást is csak megfelelő működési engedéllyel rendelkező egészségügyi szolgáltató folytathat.

Az orvostudományi kutatások egyik fajtája a "beavatkozással nem járó vizsgálat". A Kormányrendelet meghatározása szerint az olyan kutatás, amely során végzett eljárás nem tér el a megszokott egészségügyi ellátástól, "beavatkozással nem járó vizsgálatnak" minősül. A pszichológiai tárgyú kutatások ennek alapján beavatkozással nem járó vizsgálatnak minősülnek.

A kutatás végzésének jogszabályi feltételei

A beavatkozással nem járó vizsgálatok esetében a kutatási engedélyt az Egészségügyi Tudományos Tanács Tudományos és Kutatásetikai Bizottságától ("ETT TUKEB") kell kérelmezni. A kérelmet a "megbízó" nyújtja be az ETT TUKEB részére.

Megbízó lehet bármely természetes vagy jogi személy, aki vagy amely a kutatást kezdeményezi, vezeti, illetve finanszírozza, azzal, hogy a kutatásvezető és a megbízó lehet ugyanaz a személy is.

Az engedély iránti kérelemhez mellékelni kell többek között:

- a vizsgálati tervet,

- a vizsgálati alanyok részére készített tájékoztatót,
- az egészségügyi szolgáltató bejelentésére vonatkozó nyilatkozatot, továbbá
- a vizsgálatvezető szándéknyilatkozatát, melyben vállalja, hogy a vizsgálati tervet az engedélyben foglaltak szerint hajtja végre.

Ez utóbbi szándéknyilatkozatra vonatkozó rendelkezésből következik, hogy a vizsgálati terv engedély szerinti végrehajtásának a vizsgálatvezető a felelőse, továbbá a vizsgálatvezető gyakorol teljekörű felügyeletet a vizsgálati folyamat felett. Ennek hiányában a nyilatkozatban foglaltak nem megvalósíthatók.

A vizsgálati tervet a kutatás során a megbízó módosíthatja. Amennyiben a vizsgálati terv lényegesen módosul, úgy az engedély módosítását kell kérni az ETT TUKEB-től. A vizsgálati terv lényeges módosításának minősül például, de nem kizárólag, ha a módosítás a vizsgálók részére készített ismertetőt érinti, vagy hatással lehet a vizsgálati alanyok biztonságára.

A kutatásban résztvevő alanyt előzetesen az EüM rendeletben foglaltakról kell tájékoztatni, ezek között a kutatásért felelős személyek nevééről, beosztásáról, munkaköre megnevezéséről, továbbá a kérelmező nevééről. A megadott tájékoztatást, továbbá a vizsgálatba való beleegyező nyilatkozatot (külön íven) írásban rögzíteni, és a vizsgálati alany egészségügyi dokumentációjához csatolni kell.

Amennyiben olyan új, lényeges információ merül fel, amely érinti az írásos tájékoztatót, úgy az engedély módosítását kell kérni, továbbá a módosított tájékoztatóról a vizsgálati alanyt ismételten tájékoztatni kell, és a beleegyezését kell kérni a vizsgálat folytatásához. Ennek hiányában a vizsgálat nem folytatható.

Mivel a vizsgálatról való tájékoztatás kötelező tartalma a vizsgálatért felelő személyek megnevezése, így ezek változása esetén szintén kötelező az itt rögzített ismételt tájékoztatása a vizsgálati alanyoknak.

Az egészségügyi szolgáltató, amelynél a vizsgálat zajlik, a vizsgálati terv alapján, az engedélytől függő feltétellel fogadhatja be a vizsgálatot. A vizsgálati helyszínt biztosító egészségügyi szolgáltató, a megbízó és a vizsgálatvezető szerződésen rögzíthetik a vizsgálatról kapcsolatos megállapodásukat.

Az engedélyezett beavatkozással nem járó vizsgálat esetén a vizsgálati alanyok, a vizsgálók és a vizsgálatvezetők is panasszal fordulhatnak az engedélyező hatósághoz, amennyiben azt tapasztalják, hogy a vizsgálat nem a vizsgálati tervben rögzítettek szerint zajlik.

A vizsgálat befejezését követő 90 napon belül az EüM rendelet szerinti tartalommal értesítést kell küldeni az engedélyező hatóságnak a vizsgálat lezárultáról, 180 napon belül pedig a vizsgálat célkitűzéseire adott válaszával.

A beavatkozással nem járó vizsgálat engedélyezett vizsgálati tervének előírásai foglalkozási szabálynak minősülnek.

A jelen összefoglaló kizárólag a vonatkozó jogszabályi rendelkezések lényegét tartalmazza. Igény szerint a vonatkozó jogszabályok egyes részleteivel kapcsolatban további tájékoztatásra lehet szükség.

3. sz. melléklet

Az Adatvédelmi törvény vonatkozó legfontosabb rendelkezései

- érintett: bármely meghatározott, személyes adat alapján azonosított vagy - közvetlenül vagy közvetve - azonosítható természetes személy;
- személyes adat: az érintettel kapcsolatba hozható adat - különösen az érintett neve, azonosító jele, valamint egy vagy több fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző ismeret -, valamint az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés; A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható.
- különleges adat:
  - a faji eredetre, a nemzetiséghez tartozásra, a politikai véleményre vagy pártállásra, a vallásos vagy más világnézeti meggyőződésre, az érdek-képviselői szervezeti tagságra, a szexuális életre vonatkozó személyes adat,
  - az egészségi állapotra, a kóros szenvedélyre vonatkozó személyes adat, valamint a bűnügyi személyes adat;
- Személyes adat kizárólag meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében kezelhető.
- Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas. A személyes adat csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig kezelhető.
- Személyes adat akkor kezelhető, ha
  - ahhoz az érintett előzetesen hozzájárul, vagy
  - azt törvény vagy helyi önkormányzat rendelete közérdeken alapuló célból elrendeli (a továbbiakban: kötelező adatkezelés).
- Különleges adat ezen felül akkor kezelhető, ha
  - az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul,
  - a faji eredet, nemzetiség, stb. adatok esetében az törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés végrehajtásához szükséges, vagy azt az Alaptörvényben biztosított alapvető jog érvényesítése, továbbá a nemzetbiztonság, a bűncselekmények megelőzése vagy üldözése érdekében vagy honvédelmi érdekből törvény elrendeli, vagy
  - az egészségügyi adatok esetében törvény közérdeken alapuló célból elrendeli.
- hozzájárulás: az érintett akaratának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adat - teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő - kezeléséhez;
- A 16. életévét betöltött kiskorú érintett hozzájárulását tartalmazó jognyilatkozatának érvényességéhez törvényes képviselőjének beleegyezése vagy utólagos jóváhagyása nem szükséges.
- adatkezelés: az alkalmazott eljárástól függetlenül az adaton végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így különösen gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása,

lekérdezése, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adat további felhasználásának megakadályozása, fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérynymat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése;

- adatkezelő: az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely önállóan vagy másokkal együtt az adat kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre (beleértve a felhasznált eszközt) vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja, vagy az adatfeldolgozóval végrehajtatja;
- Az adatkezelő, illetve tevékenységi körében az adatfeldolgozó köteles gondoskodni az adatok biztonságáról, köteles továbbá megtenni azokat a technikai és szervezési intézkedéseket és kialakítani azokat az eljárási szabályokat, amelyek e törvény, valamint az egyéb adat- és titokvédelmi szabályok érvényre juttatásához szükségesek.
- Az Adatvédelmi törvény alapján a felhasználóknak az adatkezeléssel kapcsolatos jogai röviden összefoglalva a következők:
  - tájékoztatás,
  - helyesbítés,
  - törlés vagy zárolás,
  - megjelölés
  - kérése, illetve
  - tiltakozás az adatkezelés ellen.
- Az adatkezelés megkezdése előtt általában az adatkezelés nyilvántartását kell kérni az Adatvédelmi Hatóságtól. Ez alól van néhány kivétel, amikor nem kell bejelentést tenni. Ilyen pl. ha tudományos kutatás célját szolgálja az adatkezelés és az adatokat nem hozzák nyilvánosságra.
- Az adatkezelő a felhasználó adatainak jogellenes kezelésével vagy az adatbiztonság követelményeinek megszegésével másnak okozott kárt köteles megtéríteni. Amennyiben az adatkezelő jogsértése a felhasználó személyiségi jogait sérti, úgy a felhasználó sérelemdíjat követelhet az adatkezelőtől. A felhasználó ezen jogát bírósági eljárásban érvényesítheti.

4. sz. melléklet

Összefoglaló a felmerült szerzői jogi kérdésekről a TVSZ-ben meghatározott „plágium” fogalommal összefüggésben

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény ("Szt") szerint szerzői jogi védelem alá esnek többek között az irodalmi, ezen belül a tudományos művek.

A szerzői művel kapcsolatosan a szerző egyik személyhez fűződő joga a név feltüntetéséhez való jog, továbbá a mű egységének védelme. A név feltüntetéséhez való jog alapján a szerzőnek joga, hogy műve idézése, átvétele, ismertetése esetén a közleményben nevét feltüntessék.

A szerzőnek a mű egységének védelméhez fűződő jogát sérti, ha művét megcsonkítják, eltorzítják, megváltoztatják, más visszaélést követnek el és ez a szerző hírnevére sérelmes.

Az itt felsorolt, személyhez fűződő jogok a szerző halálát követően 70 évig állnak fenn (védettségi idő).

A szerzői mű szabad felhasználása körébe tartozik a műből az Szt szabályainak megfelelő idézés és átvétel.

A szabad felhasználás általános szabálya, hogy az nem lehet sérelmes az eredeti szerzőre nézve. továbbá nem lehet tisztességtelen, nem irányulhat a szabad felhasználás rendeltetésétől eltérő célra. Ezen általános szabály alapján szerzői jogsértés, ha valaki más művének részletét (függetlenül annak terjedelmétől), úgy használja fel, hogy azt a magáéként mutatja be.

A szabad felhasználás keretében az eredeti mű kisebb részletét, változtatás nélkül, a forrás és a szerző megjelölésével lehet idézni. Mennyiségi meghatározás nincs, csak annyi a megkötés, hogy az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben lehet idézni. Az idézésnél feltétel, hogy az eredeti mű részletének "másolása" idézés céljából történjen! Vagyis az átvevő műnek kell legyen egyéni, eredeti jellege, egyéni alkotás kell legyen, melyben csak magyarázat, kritikus hivatkozás, állítás alátámasztása, stb. célt szolgálhat az idézet. Maga az idézet nem lehet az átvevő mű saját teljesítménye. Az itt felsoroltakból is következik, hogy az idézetet meg kell különböztetni az átvevő műtől, felismerhető kell legyen, hogy melyik rész az idézet és melyik az átvevő mű.

Idézés:

- csak idézés céllal – nem önálló teljesítményrészként;
- forrás és szerző megjelölésével
- változtatás nélkül
- meg kell különböztetni az átvevő műtől
- a célhoz igazodó (kisebb) terjedelemben
- az eredeti mű integritását, a szerző jogait nem sértő módon

A szabad felhasználás keretében, (oktatási és) tudományos kutatás céljából (egyéb célból nem megengedett), a cél által indokolt – az idézésnél nagyobb – terjedelemben átvehető az eredeti mű részlete. Az átvétel esetén is kötelező a forrás és a szerző megjelölése, továbbá itt is követelmény, hogy változtatás nélkül történjen. Az átvevő mű nem szolgálhat üzleti felhasználást.

Átvétel:

- csak tudományos kutatás, vagy oktatás céljára
- a célhoz igazodó (esetleg az idézésnél nagyobb) terjedelemben
- forrás és a szerző megjelölésével
- változtatás nélkül
- az átvevő műtől megkülönböztetve
- az eredeti mű integritását, a szerző jogait nem sértő módon

A forrásmegjelölés, a szerző megnevezése a szabad felhasználás szabályain kívül a név feltüntetéséhez való jogból is fakad.

A változatlan idézés/átvétel kötelezettsége pedig a szerzői mű integritásának a védelméhez is kapcsolódik.

A szerzői jogok vagyoni hátrányt is okozó megsértése büntetőjogi kategória, bűncselekményként büntetendő.

Mindezek alapján Plágium: A tanulmányok során elkészített bármely dolgozat, szakdolgozat, egyéb tudományos írás elkészítésénél, a források felhasználása során be kell tartani a szerzői jogra vonatkozó törvény rendelkezéseit. A szerzői jogi szabályok megsértésével történő forrásfelhasználás plágiumnak minősül. Ilyen különösen, de nem kizárólag:

- az idézésnél / átvételnél a forrás és a szerző jelen Szabályzat szerinti megjelölésének elmulasztása;
- az idézet / átvett szövegrész megváltoztatása;
- az eredeti művet, az idézett szerző érdekeit sértő idézés / átvétel;
- az idézéstől és a tudományos átvételtől eltérő célú felhasználás, különös tekintettel arra, ha az idézés/átvétel a saját teljesítmény részeként kerül bemutatásra;

Valamely mű "tartalmi idézése", azaz a műben foglalt gondolat, elképzelés, eredeti alkotás lényegének más mű létrehozásához való felhasználása az eredeti mű átdolgozásának minősül, továbbá érinti az eredeti szerzőnek a mű integritásához való jogát. A mű átdolgozásához az eredeti szerző engedélye kell. Ennek hiányában az átdolgozás szerzői jogsértés.